

Az eljátszott esély

Szabó Zoltán, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium politikai államtitkára a Népszabadság október 24-i számában **Eörsi Istvánnal** szemben védelmébe veszi a kormány és a Vatikán közötti megállapodást és az azt megvalósító egyházfinanszírozási törvénycsomagot. Szabó szerint nem indokolt **Eörsi** vádja, miszerint a megállapodás felszámolja állam és egyház szétválasztását, elvégre a megállapodás az eddig éves költségvetési alkutól függő támogatás helyébe kiszámítható költségvetési automatizmust állít, elnyújtja az 1991-es törvényből fakadó ingatlan-visszaadási kötelezettséget és azt részben járadékká alakítva enyhíti az állam költségvetési terhet, a második egy százalékos bevezetésével teret nyit az állampolgári akaratnyilvánítás érvényesítésének, az egyházaknak az iskolák finanszírozására nyújtott, az államival azonos szintű támogatással pedig a polgárok igényeire igazítja a finanszírozást.

A mind a szocialisták, mind a liberálisok által elutasított 1991-es ingatlan-törvény részleges kárpótlást biztosított az ingatlanaitól a negyvenes évek végén megfosztott egyházaknak: visszakaphatják az elvett ingatlanok közül azokat, amelyeket hitéleti, illetve oktatási, egészségügyi, szociális célokra kívánának és tudnak is hasznosítani. De nem minden elvett ingatlant kellett visszakapniuk, és szabad felhasználású pénzt az elvett ingatlanok vagy hasonló célra használható csereingatlan helyett a törvény szerint nem kaphattak. A vatikáni megállapodás az örökjáradékkal túlmegy az 1991-es ingatlan-törvényen, hiszen a folyó finanszírozás forrá-

sául szolgáló járadék alapjává teszi azoknak az ingatlanoknak a feltételezett – bár semmiféle számítással alá nem támasztott – értékét is, amelyek jó részét az MDF-kormány 1991-es törvénye szerint aligha kapták volna vissza az egyházak. Ez tehát nem csökkenti, hanem határidő nélkül fenntartja és reálértéken tartja azt az összeget, amelyet valamennyi adófizető pénzéből az egykor ingatlanul rendelkező néhány nagy egyháznak utal át a költségvetés. Mi ez, ha nem állam és egyház tartós pénzügyi összefonódása?

A vatikáni megállapodás és a ráépülő oktatásfinanszírozási megoldás az ingatlan-visszaadás során iskolákhoz jutó egyházaknak juttat a normatív támogatáson felül kiegészítő támogatást aszerint, hogy mennyien veszik igénybe iskoláikat. Hiába nem az iskola, hanem a fenntartó egyház kapja ezt a pénzt – Szabó erre hivatkozik –, más iskola-fenntartók – köztük más egyházak – ilyen pénzt nem kapnak, hiába jár iskoláikba akárhány diák. Az állam tehát az ingatlan-törvény által érintett egyházak iskolaalapítását és iskolafenntartását, az új generáció e vallások szellemében történő nevelését támogatja megkülönböztetett módon. Mi ez, ha nem állam és egyház tartós pénzügyi összefonódása? A vatikáni megállapodás az évenkénti döntéssel megszabott állami egyházfinanszírozás helyett tartós automatizmusra épülő állami egyházfinanszírozást alakít ki, anélkül azonban, hogy akár csak lassú lépésekkel is elindulna egy olyan állapot felé, amikor az egyházak finanszírozásáról a polgárok döntenek, és nem az állam és az egyházak alkuja. A második egy-

százalékos úgy vezet be, hogy az adófizető polgár azt gyakorlatilag csak egyházhoz irányíthatja (emellett nem valóságos, hanem egy ma ismeretlen névleges világi alternatíva szerepel). Mi több, az egyáltalán átírányítható összeg 50 százaléka és egyházanként az 1998-as összegekre az állam legalább négy évig teljes garanciát nyújt, tehát az adófizető polgárok akarata öt évig egyáltalán nem juthat érvényre. Az egyházak pénzellátása állam és egyházak alkujának tárgya marad, és az egyházak működését továbbra is a polgárok – köztük a nem hívők – adóbefizetéséből finanszírozzák. Mi ez, ha nem állam és egyház tartós pénzügyi összefonódása?

Ez eddig is így volt, védekezik cikkében Szabó, elfelejtve, hogy eddig ez a pártállami időszakból örökölt provizóriumként volt így, most pedig a szocialista miniszterelnök és a Vatikán megállapodásával szentesített végleges állapotként lesz így. Végleges állapotként, hiszen ha Szabó Zoltán pártja a keresztény-nemzeti ellenzékhez csatlakozva megszavazza a vatikáni megállapodás ratifikálását, akkor a jövőben a magyar Országgyűlésnek nincs módja az ahhoz igazodó törvény módosítására. (Idáig az MDF-kormány sem ment el, a magyar Országgyűlés törvényével rendezte az elvett ingatlanok részleges visszaadását a katolikus egyháznak, anélkül, hogy erről a Vatikánnal különmegállapodást kötött volna.) A vatikáni megállapodás tehát azt jelenti, hogy az állam és a katolikus egyház különmegállapodása révén a katolikus egyház sajátos közjogi státust nyer a magyar államban (olyan vétójogot kap az adószabályokat illetően, mint egyetlen

más adóalany sem), tehát állam és egyház közjogi összefonódását jelentő aktussal nyer szentesítést állam és egyház pénzügyi összefonódása.

Mindez azért elszomorító, mert a választók 1994-ben nem azoknak a pártoknak szavaztak bizalmat, amelyek csak névleg ismerik el állam és egyház elválasztását, és a gyakorlatban állam és egyház összefonódását képviselik, hanem azoknak, amelyek állam és egyház tényleges elválasztását írták programjukba. Az MSZP-SZDSZ koalíció megalakulása, az egyházfinanszírozási reform programba iktatása esélyt kínált olyan rendszer kialakítására, amely valóban elindul fokozatosan abba az irányba, amikor a polgárok akaratnyilvánítása szabja meg, hogy mennyi pénzből gazdálkodhassanak az egyházak összesen és ezen belül az egyes egyházak, nem pedig az állam és a legnagyobb egyház közötti politikai alku; olyan rendszer kialakítására, amely az alkotmánnyal összhangban egyenlőként kezeli az egyházakat, és nem a katolikus egyházzal állapodik meg a valamennyi egyházra érvényes szabályozásról. Szocialista és szabaddemokrata szakértők ki is dolgozták az ennek megfelelő, az egyházak függetlenségét pénzügyileg is megalapozó megoldást, de ezt a kormány félrelökte, s ma a parlamentben csak a szabaddemokraták képviselik. Az esélyt, amelyet állam és egyház elválasztásának pénzügyi megalapozására a jelen koalíció megalakulása kínált, a vatikáni megállapodás ratifikálásával Szabó Zoltán pártja hosszú időre eljátszta.

Bauer Tamás
országgyűlési képviselő
(SZDSZ)